

Sygn. akt I Ca 15/14

POSTANOWIENIE

Dnia 2 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Elżbieta Zalewska-Statuch

Sędziowie SSO Iwona Podwojniak

SSO Joanna Składowska

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 2 kwietnia 2014 r. w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z wniosku G. L.

z udziałem (...) SA w L. Oddział (...) w Ł.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od postanowienia Sądu Rejonowego w Sieradzu

z dnia 18 października 2013 r. sygn. akt I Ns 1302/12

postanawia:

oddalić apelację.

Sygn. akt I Ca 15/14

UZASADNIENIE

We wniosku skierowanym do Sądu Rejonowego w Sieradzu wnioskodawczynie G. L. wniosła o ustanowienie na należącej do niej nieruchomości położonej w S. oznaczonej numerem działki (...), dla której Sąd Rejonowy w Sieradzu prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), służebności przesyłu na rzecz każdego właściciela urządzenia przesyłowego - linii energetycznej średniego napięcia zlokalizowanej na wskazanej działce za jednorazowym wynagrodzeniem w kwocie 224 400,00 zł.

Uczestnik postępowania (...) SA w L. domagał się oddalenia wniosku, podnosząc, iż ma tytuł prawny do korzystania z gruntów wnioskodawczynie w postaci służebności gruntowej odpowiadającej swojej treści aktualnie obowiązującej służebności przesyłu, którą nabył przez zasiedzenie z dniem 11 października 2009 roku.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Sieradzu oddalił wniosek G. L. o ustanowienie służebności przesyłu oraz orzekł o kosztach postępowania.

Powyższe postanowienie zapadło na podstawie ustaleń faktycznych, które Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne, a których zasadnicze elementy przedstawiają się następująco:

Wnioskodawczyni G. L. jest właścicielką nieruchomości położonej w S. oznaczonej numerem działki (...), dla której Sąd Rejonowy w Sieradzu prowadzi księgę wieczystą KW nr (...). Przez opisaną nieruchomość przebiegają trzy napowietrzne linie średniego napięcia 15 kV i jedna kablowa linia średniego napięcia 15 kV będące własnością uczestnika. Linie te zostały wybudowane w latach 60- tych ubiegłego wieku. W dniu 11 października 1979 roku miał miejsce odbiór techniczny linii po przebudowie, do jakiej doszło w związku z budową ciepłowni. Urządzenie uznano za nadające się do eksploatacji. Przez kolejne lata usytuowanie linii nie podlegało zmianie. Za pośrednictwem tych linii uczestnik przesyła prąd do poszczególnych stacji na terenie S. oraz poza S.. W czasie eksploatacji tych linii były prowadzone przez pracowników uczestnika i jego poprzedników – prace konserwacyjne. Przedmiotowe linie są liniami średniego napięcia i w ramach ich eksploatacji podlegają oględzinom przynajmniej raz na pięć lat. Wnioskodawczyni nie zastrzegła nigdy braku zgody na to, by pracownicy uczestnika mogli wkroczyć na teren jej działki w celu dokonania konserwacji, przeglądu usytuowanych tam urządzeń.

Poprzednik prawny uczestnika postępowania nosił nazwę Przedsiębiorstwo Państwowe Zakłady (...). Na podstawie zarządzenia nr(...)Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia (...) z dnia 12 sierpnia 1975 roku w sprawie dostosowania terenowej organizacji energetyki do podziału administracyjnego państwa otrzymał nazwę Zakład (...) w Ł.. Podmiot ten wchodził w skład Zakładów (...) w W.. W wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Centralny O. Energetyczny w W. zarządzeniem nr (...) (...) /89 z dnia 16 stycznia 1989 roku Ministra Przemysłu z dniem 01 stycznia 1989 roku utworzone zostało przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) w Ł.. Powyższe przedsiębiorstwo państwowe aktem notarialnym rep. A (...) z dnia 12 lipca 1993 roku przekształcone zostało w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa Zakład (...) Spółkę Akcyjną w Ł.. W dniu 15 grudnia 2008 roku Zakład (...) Spółka Akcyjna w Ł. zmienił nazwę na (...) Spółka Akcyjna w Ł., a od 01 września 2010 roku stał się oddziałem spółki (...) S.A. z siedzibą w Ł..

Decyzją Wojewody z dnia 27 marca 1997 roku grunt położony w S. przy ul. (...) oznaczony jako działka nr (...) (KW nr (...)) o powierzchni 2,414 ha będący własnością Skarbu Państwa stał się przedmiotem użytkowania wieczystego Zakładu (...) – Teren z siedzibą w Ł..

Sąd Rejonowy ustalił również, iż pełnomocnik wnioskodawczyni wystosował w dniu 31 maja 2012 roku do uczestnika postępowania wezwanie do polubownego załatwienia sprawy, wzywając go do wypłaty wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z gruntu za ostatnich 10 lat, wraz z ustawowymi odsetkami, w kwocie nie mniejszej niż 56 100,00 zł i podpisania umowy regulującej korzystanie z działki wnioskodawczyni o numerze ewidencyjnym (...) położonej w S. oraz do wypłaty z tytułu odpłatnej służebności przesyłu kwoty nie mniejszej niż 224 400,00 zł

W odpowiedzi uczestnik postępowania wezwał w dniu 11 czerwca 2012 r. Grupę (...) U.N.D.@ Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością do przedstawienia prawidłowego pełnomocnictwa dla Wiceprezesa Zarządu podpisanego pod wezwaniem z dnia 31 maja 2012 roku.

Ostatecznie do podpisania umowy między stronami niniejszego postępowania nie doszło.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Rejonowy stwierdził, że zgłoszony przez uczestnika postępowania zarzut zasiedzenia służebności zasługuje na uwzględnienie, co skutkuje oddaleniem wniosku.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 305¹ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Po myśli art. 305² § 2 k.c. jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu.

Stosownie zaś do treści art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie, jeżeli polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Jednocześnie do zasiedzenia służebności gruntowej (obecnie służebności przesyłu) znajdują odpowiednie zastosowanie art. 172 i następne k.c.

Sąd Rejonowy stwierdził, że w rozpoznawanej sprawie ustalono, iż urządzenia przesyłowe usytuowane na działce stanowiącej własność wnioskodawczyni wybudowano w latach 60 – tych ubiegłego wieku i poddano przebudowie w roku 1979 w związku z budową ciepłowni, oddając ostatecznie do użytku w dniu 11 października 1979 roku. Najpóźniej zatem od tej daty linie średniego napięcia znajdujące się w posiadaniu, najpierw Skarbu Państwa, w imieniu którego urządzeniami przesyłowymi zarządzały - Zakład (...) - Województwo, następnie Zakład (...) w Ł., w dalszej kolejności jednoosobowej spółki Skarbu Państwa, działającej pod firmą Zakład (...) S.A., a obecnie (...) S.A. w Ł..

Według Sądu Rejonowego oczywistym jest, iż posiadanie wykonywane przez poprzedników prawnych uczestnika nosiło znamiona posiadania w złej wierze, skoro wiadomym było, iż prawo do nieruchomości, z której korzystają przysługuje innym podmiotom.

Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę, że nie stanowi przeszkody do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie okoliczność, że przed dniem 01 lutego 1989 roku, czyli przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 roku o zmianie kodeksu cywilnego, państwowe osoby prawne nie mogły nabyć własności nieruchomości, gdyż nie władają nieruchomościami w imieniu własnym lecz sprawowały zarząd mieniem państwowym w ramach zasady jednolitej własności państwowej. Uznał jednak, że skoro w poprzednicy prawni uczestnika korzystali ze służebności gruntowej w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a ich władztwo nad tą nieruchomością miało postać dzierżenia w rozumieniu art. 338 k.c. wymieniony okres podlegał zaliczeniu do okresu koniecznego dla nabycia służebności w drodze zasiedzenia.

W ocenie Sądu Rejonowego posiadanie służebności wykonywane przez poprzedników prawnych uczestnika, a polegające na wybudowaniu na nieruchomości wnioskodawców linii średniego napięcia oraz utrzymywaniu jej funkcjonowania przez okres ponad 30 letni, wyczerpało przesłanki z art. 291 k.c. i doprowadziło do jej nabycia w drodze zasiedzenia z dniem 11 października 2009 roku, wskazując jednocześnie, iż brak jest w niniejszej sprawie jakichkolwiek okoliczności świadczących o tym, iż doszło do przerwania biegu zasiedzenia, co czyniło bezprzedmiotowym żądanie wnioskodawców zasądzenia wynagrodzenia.

O kosztach Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 520§1 k.p.c.

Powyższe orzeczenie Sądu Rejonowego apelacją w całości zaskarżył pełnomocnik wnioskodawczyni podnosząc następujące zarzuty:

I. naruszenie prawa materialnego, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

1. art. 6 k.c. w zw. z art. 176 k.c. w zw. z art. 292 k.c. poprzez ich błędne zastosowanie i uwzględnienie zarzutu zasiedzenia podniesionego przez uczestnika podczas gdy zgodnie z najnowszym orzeczeniem Sądu Najwyższego w sprawie II CSK 10/13 z 20.09.2013 r. do uznania zasiedzenia służebności przesyłu musi nastąpić formalne przeniesienie posiadania urządzeń przesyłowych. Maja to być urządzenia, a nie nieruchomość władająca. Brak decyzji albo umowy dotyczącej przeniesienia urządzeń nie oznacza, że przedsiębiorca nie stał się posiadaczem z dniem zniesienia zasady jednolitej własności państwowej, lecz że nie udowodnił tego w postępowaniu sądowym

2. art. 285 k.c. w zw. z art. 292 k.c. poprzez ich błędna wykładnię i uznanie, iż uczestnik zasiedział służebność gruntową w treści odpowiadającej służebności przesyłu i w konsekwencji oddalenie wniosku. Podniósł przy tym, że Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu K 1/94 , Sąd Najwyższy w wyroku z 08.07.2011 r., IV CSK 532/10 oraz w wyroku z dnia 16.02.2012r. IV CSK 229/11 – doszli do przekonania, iż sprzeczny z Konstytucją może być zarówno przepis jak i jego wykładnia. Wskazane przepisy odnośnie ich wykładni są zaś przedmiotem pytania prawnego postawionego Trybunałowi Konstytucyjnemu przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie II Ca 1372/12;

3. art. 3 k.c. poprzez jego niezastosowanie, co w konsekwencji doprowadziło do uwzględnienia zarzutu zasiedzenia zgłoszonego przez uczestnika, podczas gdy bieg terminu potrzebny do zasiedzenia służebności przesyłu może biec dopiero od dnia, w którym prawo to zostało ustanowione tj. od dnia 3 sierpnia 2008r;

4. art. 305¹ k.c. poprzez jego niezastosowanie, co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności gruntowej

w treści odpowiadającej służebności przesyłu przez poprzednika prawnego uczestnika, podczas gdy wniosek dotyczył ustanowienia służebności na rzecz uczestnika postępowania, a ten korzysta z nieruchomości wnioskodawcy bez podstawy prawnej, albowiem jakoby nabyta służebność nie została na niego przeniesiona;

5. art. 5 k.c. polegającej na uwzględnieniu zarzutu zasiedzenia, w sytuacji gdy zarzut ten sprzeczny jest z zasadami współżycia społecznego i zmierza w istocie do obejścia przepisów prawa dotyczących służebności przesyłu, wprowadzonych do ustawy i obowiązujących od dnia 3 sierpnia 2008 r. Argumentował, że po tym jak ustawodawca uregulował służebność przesyłu w ustawienie dopuszczalne jest już nabycie przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu.

6. art. 292 k.c. poprzez nieprawidłową wykładnię, co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności gruntowej

w treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz uczestnika. Jednocześnie wskazał, iż Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowił w sprawie II Ca 1372/12 na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne następującej treści: „ czy przepis art. 292 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964r. kodeks cywilny w zw. z art. 172 § 1 kc i art. 285 § 1 i 2 kc w zakresie, w jakim stanowią podstawę prawną nabycia w drodze zasiedzenia przed dniem 3 sierpnia 2008r. służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego, są zgodne z treścią art. 64 ust. 2i 3 oraz art. 21 ust. 1, art. 31 ust. 3 i 2 Konstytucji RP, a także art. 1 Protokołu nr (...) do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”;

7. art. 285 § 1 i 2 k.c. poprzez jego niewłaściwą interpretację i zastosowanie wykładni rozszerzającej odnośnie tego przepisu, które to zabiegi interpretacyjne doprowadziły do formułowania przepisów z całkowitym pominięciem ich językowej treści, co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz uczestnika.

W konkluzji pełnomocnik wnioskodawczyni w oparciu o powyższe zarzuty wnosil o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji ewentualnie o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uwzględnienie wniosku w całości i zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje.\

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Za usprawiedliwiony nie może być uznany przede wszystkim pierwszy z zarzutów obrazy prawa materialnego tj. art. 6 k.c. w zw. z art. 176 k.c. i w zw. z art. 292 k.c. Ma rację skarżący o tyle, iż będące poprzednikiem prawnym uczestnika przedsiębiorstwo państwowe jako państwowa osoba prawna nie mogło nabyć w wyniku zasiedzenia m.in. służebności gruntowej (art. 292 k.c.). Zgodnie jednak z utrwalonym stanowiskiem judykatury mogło ono do okresu posiadania, wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r., zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006 r., I CSK 11/05, nie publ.). Wbrew wywodom skarżącego, uczestnik postępowania udowodnił, iż do takiego przeniesienia doszło. Do odpowiedzi na wniosek załączył bowiem dokument w postaci Zarządzenia Ministra Przesyłu nr (...)/ (...)/89 z dnia 16 stycznia 1989 r. (k.39), mocą którego utworzono przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...), któremu to przydzielono składniki mienia (w tym własność urządzeń i posiadanie służebności gruntowych) należące dotychczas do Centralnego O. Energetycznego – Zakładu (...). Zatem wbrew wywodom skarżącego uczestnik postępowania wykazał omawiane

przejęcie posiadania ze Skarbu Państwa na poprzednika prawnego uczestnika w sposób przewidziany w art. 348-351 k.c.. Tym samym będąc poprzednikiem prawnym uczestnika, przedsiębiorstwo państwowe mogło do okresu swojego posiadania zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa.

Bezzasadny okazał się także zarzut naruszenia art. art. 285 k.c. w zw. z art. 292 k.c. Wykładnia tych przepisów zaproponowana przez skarżącego nie odpowiada aktualnym realiom życia społeczno-gospodarczego, w tym związanych z zakładaniem i utrzymaniem instalacji wodnych, kanalizacyjnych, gazowych, telekomunikacyjnych i energetycznych przez przedsiębiorstwa dostarczające media. Wskazać należy, iż w ramach podejmowanych w judykaturze prób uwzględnienia tych okoliczności przy wykładni art. 285 § 2 k.c. ukształtowała się ostatecznie jednolita linia orzecznictwa Sądu Najwyższego, przyjmująca dopuszczalność nabycia w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, a nabycie to następuje nie na rzecz właściciela nieruchomości władnącej, ale na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego (w znaczeniu podmiotowym). Ten nurt orzecznictwa zapoczątkowany został postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2006 r., II CSK 112/06, M.Prawn. 2006, nr 19. Podzielił go Sąd Najwyższy również w uchwale z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, Biul. SN 2008, Nr 10, poz. 7, postanowieniu z dnia 5 czerwca 2009 r., I CSK 392/08, niepubl., postanowieniu z dnia 22 lipca 2010 r., I CSK 606/09, niepubl., postanowieniu z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 606/11, niepubl., postanowieniu z dnia 16 stycznia 2013 r., II CSK 289/12, niepubl. oraz w postanowieniu z dnia 6 lutego 2013 r., V CSK 129/12, w którym stwierdzono, że wykonywanie służebności odpowiadającej służebności przesyłu, służy zaspokajaniu zmiennych potrzeb gospodarczych, nieprzewidzianych w takiej skali w chwili uchwalania kodeksu cywilnego. Z powyższych względów, przy odwołaniu do wykładni celowościowej art. 285 k.c. i art. 292 k.c. uznać trzeba, że wystarczające jest ogólne odwołanie do statusu przedsiębiorstwa przesyłowego, jako podmiotu praw rzeczowych, zbędne jest identyfikowanie oraz wprowadzanie do treści postanowienia zapisu dotyczącego nieruchomości władnącej, której jest właścicielem.

Wbrew wywodom apelacji, sam zaś fakt, że Sąd Okręgowy we Wrocławiu przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne dotyczące zgodności przepisu art. 292 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. i art. 285 § 1 i 2 k.c. z treścią art. 64 ust. 2 i 3 oraz art. 21 ust. 1, art. 31 ust. 3 i 2 Konstytucji RP, a także art. 1 Protokołu nr (...) do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, nie oznacza jeszcze, iż przepisy te są niekonstytucyjne. Natomiast ewentualne uznanie przez Trybunał Konstytucyjny wspomnianych przepisów za niezgodne z Konstytucją daje możliwość wznowienia postępowania w trybie art. 401¹ k.p.

Za bezzasadny należy uznać też zarzut naruszenia art. 3 k.c.

Co prawda, zgodnie z regułą *lex retro non agit*, unormowania dotyczące służebności przesyłu znajdują zastosowanie wyłącznie do stanów faktycznych istniejących od dnia 3 sierpnia 2008 roku, a wobec braku przepisów przejściowych nie ma podstaw prawnych do doliczania od czasu niezbędnego do zasiedzenia służebności przesyłu, okresu posiadania tego prawa przed 3 sierpnia 2008 r. Jednakże niemożność zasiedzenia przed dniem 3 sierpnia 2008 roku służebności przesyłu nie oznacza, że stany faktyczne stanowiące przesłankę zasiedzenia takiej służebności, istniejące przed w/w datą są całkowicie indyferentne prawnie.

W judykaturze (patrz orzeczenia cytowane wyżej) dostrzeżono potrzebę dynamicznej wykładni niezmiennych przepisów Kodeksu cywilnego regulujących służebności gruntowe w nowych realiach gospodarczych. Sąd Okręgowy w pełni podziela koncepcję, zgodnie z którą przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu.

Nietrafnie podniósł też skarżący, iż w przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia art. 305¹ k.c. Jest bowiem oczywiste, że w przypadku skutecznego podniesienia zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu przepis ten nie może być zastosowany. Taka sytuacja występuje w okolicznościach rozpoznawanej sprawy, ponieważ uczestnik postępowania wykazał, iż posiada prawo do korzystania z nieruchomości wnioskodawczyni w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu. Bez znaczenia przy tym pozostaje, iż służebność gruntową odpowiadającą w swej treści służebności przesyłu nabył przez zasiedzenie poprzednik prawny uczestnika. Z treści

art. 55¹ k.c., w którym zawarta jest definicja przedsiębiorstwa wynika wprost, że obejmuje ono oprócz nazwy między innymi własność nieruchomości lub ruchomości, w tym urządzeń. Po przekształceniach podmiotowych, służebność jako składnik przedsiębiorstwa stała się własnością uczestnika postępowania.

Nie sposób również przyjąć, że zarzut uczestnika w przedmiocie zasiedzenia służebności stanowi nadużycie prawa podmiotowego w rozumieniu art. 5 k.c. Nabycie służebności w drodze zasiedzenia następuje z mocy prawa, po upływie określonego terminu. Mamy zatem do czynienia z określonym faktem, którego zaistnienia sąd nie może nie uwzględnić, a złożenie oświadczenia, czy zarzutu w tym zakresie przez uprawnionego nie ma żadnego znaczenia.

Z tych wszystkich względów apelacja pełnomocnika wnioskodawców z mocy art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. jako bezzasadna podlegała oddaleniu.